

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 14/2011-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. februára 2011 v pléne o sťažnosti G. D., J. D. a H. V., zastúpených advokátom JUDr. L. C., R., za účasti JUDr. F. B., I. N., Ing. K. B. a K. F., pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce Brzotín konaných 27. novembra 2010 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť G. D., J. D. a H. V. **z a m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2010 elektronicky a 10. decembra 2010 poštou doručená sťažnosť G. D., J. D. a H. V. (spolu ďalej len „sťažovatelia), za účasti JUDr. F. B., I. N., Ing. K. B. a K. F. (ďalej aj „zvolení poslanci“), ktorou namietali neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce Brzotín konaných 27. novembra 2010.

1. Zo sťažnosti sťažovateľov najmä vyplynulo, že „V priebehu napádaných volieb došlo zo strany vyššie uvedených zvolených poslancov obecného zastupiteľstva k činnosti

smerujúcej k protizákonnému získavaniu hlasov oprávnených voličov, čo podľa nášho názoru predstavuje hrubé porušenie volebného zákona. O neústavnosti a nezákonnosti volieb svedčia predovšetkým tieto skutočnosti: dňa 24. 11. 2010 t. j. v stredu menovaní zvolení poslanci kandidujúci za stranu S. donášali do domov predovšetkým rómskym občanom obce pálenku a víno presne nezistenej značky, v niektorých prípadoch spoločne so súpravou pohárov, aby ich motivovali hlasovať vo voľbách v prospech nich. Nasledujúce dva dni t. j. 25. a 26. 11. 2010 im roznášali aj šatstvo rôzneho druhu za rovnakým účelom. Najzávažnejšie porušenie zákonnosti volieb však vidíme v tom, že v čase volebného moratória dňa 26. 11. 2010 vo večerných hodinách uvedená skupina zvolených poslancov priamo (napr. K. F. spoločne s Bc. V. P.), alebo nimi poverené osoby chodili opäť zväčša za rómskymi občanmi, ktorým rozdávali 5 až 10,- € s tým, aby za nich vo voľbách do obecného zastupiteľstva hlasovali. Zároveň s odovzdaním peňažnej hotovosti im odovzdávali lístky, na ktorých boli uvedené poradové čísla totožné s číslami uvedených poslancov kandidujúcich za stranu S.

(...) Ústavný súd viac krát vo svojich rozhodnutiach konštatoval, že kupovanie hlasov voličov považuje za najzávažnejšie porušenie ustanoveného zákazu volebnej kampane a takéto konanie je protiústavné, pretože účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných a nie bezprostredný materiálny prospech. (PL. ÚS 6/06). Týmto názorom ústavného súdu, s ktorým plne súhlasíme je vyjadrený samotný účel volieb. Ak má byť účelom volieb kreovanie obecného zastupiteľstva, ktoré predstavuje skutočnú vôľu voličov tak, aby počas volebného obdobia v čo najširšej možnej miere prezentovali a odzrkadľovali ich názory, potom „motivovanie“ voličov k účasti na voľbách a hlasovanie v prospech konkrétneho kandidáta nie je odrazom ich slobodnej a predovšetkým skutočnej vôle, ale odrazom vidiny získania majetkového prospechu či už vo forme vecného úžitku, alebo priamo získania finančnej hotovosti. Ide tak o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného práva zaručeného čl. 30 ústavy. Volič má právo, aby sa kandidáti uchádzali o jeho hlas podľa zákonných pravidiel (PL. ÚS 6/06). Argumentum a contrario ak sa kandidáti uchádzali o ich hlasy tak, ako to je popísané v I. odseku je toto práva voliča a tomu zodpovedajúca povinnosť kandidáta porušovaná závažným spôsobom.

Úlohou ústavného súdu je posúdiť ústavnosť a zákonnosť volieb zo širšieho hľadiska, teda aj proces volebnej kampane predchádzajúci samotnému hlasovaniu a sčítavaniu hlasov. Aby ústavný súd vyslovil niektorý z výrokov uvedených v § 63/1 a), b), c) zákona o ústavnom súde je potrebné, aby k porušeniu právnej úpravy volebnej kampane došlo závažným, hrubým alebo opakovaným spôsobom, teda takým, ktorý kvalifikovane mohol mať za následok iné výsledky volieb. Činnosť uvedených zvolených poslancov obecného zastupiteľstva je vzhľadom na rozsah ich protizákonnej kampane možné prinajmenšom hodnotiť ako závažné, ba aj hrubé porušenie účelu volebného zákona a tým aj ústavných princípov zakotvených v čl. 30 a 31 ústavy. K závažnému porušeniu zákona tak došlo spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl, čo je v demokratickej spoločnosti neprípustné. Záverom tak možno vysloviť, že nebyť týchto nekalých praktík a nepoctivému, protizákonnému získavaniu hlasov desiatok, ba až stoviek voličov, bolo by zloženie obecného zastupiteľstva iné, ako je tomu teraz a tak je v príčinnej súvislosti s porušením ústavného volebného práva a jeho princípov.

Z uvedených dôvodov(...) navrhujeme vydať nález, ktorým by ÚS SR vyhlásil voľby do obecného zastupiteľstva obce Brzotín konané 27. 11. 2010 za neplatné a zároveň by nám priznal právo aj na náhradu všetkých trov tohto konania, ktorých výška bude uvedená v písomnom vyhotovení samotného nálezu.“

2. Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti písomne vyjadrili zvolení poslanci JUDr. F. B., I. N., Ing. K. B. a K. F., ktorí uviedli tieto relevantné skutočnosti:

Zvolený poslanec K. F. vo svojom písomnom vyjadrení k sťažnosti z 27. decembra 2010 uviedol tieto relevantné skutočnosti: „*Vo voľbách do samosprávy obcí konaných dňa 27. 11. 2010 bolo predložených 40 platných kandidátnych listín za poslancov obecného zastupiteľstva. Pri takomto vysokom počte kandidátov som nemohol predpokladať, aká zostava poslancov bude po voľbách a preto by bolo proti mojej logike, aby som inicioval kupovanie hlasov(...).*“ Menovaný zvolený poslanec priložil k svojmu vyjadreniu vyhlásenia sťažovateľmi označených svedkov D. K., G. K. a M. V., „*ktorí vo svojom prehlásení podpísanom pred notárom uvádzajú, že žiadneho výsluchu sa nezúčastnili v žiadnej advokátskej kancelárii, zároveň neboli ani svedkami toho, že by som mal v čase volebného*

moratória kupovať hlasy voličov. (...) U osôb J. D., O. M. s ktorými som tiež hovoril v tejto veci uviedli, že z obavy zo straty aktivačných prác v obci Brzotín nechcú svedčiť, zároveň však dodali, že o takýchto okolnostiach vôbec nevedeli a ani sa o tom nedopočuli, že niečo také sa malo konať. (...) Okolnosti uvedené sťažovateľmi sú len účelovo vykonštruované s cieľom spochybniť výsledky volieb a vyvolať medzi vedením obce a novozvolenými poslancami obecného zastupiteľstva nedôveru a nevraživosť.“

K predmetnej sťažnosti zaujala písomné stanovisko 7. januára 2011 aj zvolená poslankyňa I. N., ktorá uviedla, že sťažnosť považuje „za neodôvodnenú a neopodstatnenú, keďže skutočnosti, uvedené v sťažnosti sa nezakladajú na pravde, sú vymyslené, zavádzajúce. (...) Nie je pravdivé tvrdenie sťažovateľov o tom, že v dňoch 25. a 26. 11. 2010 zvolení poslanci kandidujúci zo strany S. donášali do domov predovšetkým rómskym občanom obce pálenku a víno spoločne so súpravou pohárov ako je to uvedené v predmetnej sťažnosti, dokonca aj šatstvo rôzneho druhu a tak závažne porušili zákonnosť volieb, t.j. v čase volebného moratória, prípadne, že by rozdávali 5,- až 10,- Eur s tým, aby za nich vo voľbách do obecného zastupiteľstva hlasovali. Nemám vedomosť ani o tom, že by sa odovzdávaním peňažnej hotovosti im boli odovzdávané nejaké lístky, na ktorých boli uvedené poradové čísla, totožné s číslami uvedených poslancov kandidujúcich za stranu S. (...) Pravdou je, že v čase predvolebnej kampane boli roznášané letáky voličom s volebným programom strany(...)“.

Zvolená poslankyňa Ing. K. B. vo svojom písomnom stanovisku z 31. decembra 2010 a zvolený poslanec JUDr. F. B. vo svojom písomnom stanovisku z 10. januára 2011 k predmetnej sťažnosti zaujali v relevantnej časti v podstate veľmi podobné stanovisko, pričom najmä uviedli, že sa so sťažnosťou nemôžu stotožniť, pretože podľa ich názoru najzávažnejšie tvrdenie sťažovateľov, že „v čase volebného moratória dňa 26. 11. 2010 vo večerných hodinách uvedená skupina zvolených poslancov rozdávala 5, resp. 10 eur nie je pravdivé a skutkové tvrdenia sťažovateľov nie sú podporené hodnovernými dôkazmi“, pričom poukázali na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej „predovšetkým sťažovateľ znáša dôkazné bremeno v konaní o zákonnosti volieb v tom zmysle, že musí nezákonnosť volieb nielen namietat, ale svoje tvrdenie doložiť aj exaktnými dôkazmi (PL. ÚS 17/94)“.

Sťažovatelia prostredníctvom svojho advokáta predložili ústavnému súdu iba *«jediný dôkaz a to „výsluchom“ osôb, napr. G. K., D. K., M. V. a ďalší»*. Menovaní zvolení poslanci však poukázali na to, že minimálne traja z označených svedkov podpísali pred notárom vyhlásenie svedčiace v prospech zvolených poslancov. Okrem toho sťažovateľmi označení svedkovia J. D. a O. M. *„uviedli, že z obavy zo straty aktivačných prác v obci Brzotín nechcú svedčiť, zároveň však dodali, že o takýchto okolnostiach vôbec nevedeli a ani sa o tom nedopočuli. (...) Osoba K. P. sa Bc. V. P. vyjadrila, že v dňoch 25. a 26. 11. 2010 nemohla byť svedkom kupovania hlasov, nakoľko bola v tomto čase hospitalizovaná.“*. Napokon zvolení poslanci uviedli, že *„podľa nás neboli preukázané relevantné dôkazy a okolnosti svedčiace o kupovaní hlasov v predmetných voľbách“*.

3. Z priložených vyhlásení D. K., G. K. a M. V. z 23. decembra 2010 vyplýva, že menovaní sa nezúčastnili *„výsluchu u advokáta JUDr. L. C. a ani na inom mieste, vo veci výsluchu proti výsledku volieb obecného zastupiteľstva obce Brzotín zo dňa 27. 11. 2010, že v čase volebného moratória dňa 26. 11. 2010 vo večerných hodinách by som mal byť svedkom rozdávania finančných prostriedkov od 5,- až do 10,- EUR a vecných darov predovšetkým rómskym občanom, ktorí mali hlasovať v prospech kandidujúcich poslancov za stranu S. (...)“*.

Podpisy na uvedených vyhláseniach sú overené notárom.

4. Uznesením ústavného súdu č. k. PL. ÚS 14/2011-18 z 12. januára 2011 bola predmetná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie.

II.

5. Zo zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb do Obecného zastupiteľstva v obci Brzotín z 28. novembra 2007 podpísanej o 00.05 h vyplýva, že do 9-členného miestneho zastupiteľstva boli zvolení: 1. Bc. S. S. – 211 hlasov; 2. Ing. A. C. – 180 hlasov; 3. JUDr. F. B. – 168 hlasov; 4. I. N. – 168 hlasov; 5. R. D. – 157 hlasov; 6. Ing. K. B. – 152 hlasov; 7. K. F. – 143 hlasov; 8. N. H. – 136 hlasov; 9. L. S. – 136 hlasov.

Poradie prvých deviatich kandidátov, ktorí neboli zvolení za poslancov Obecného zastupiteľstva v obci Brzotín (teda náhradníkov), je podľa uvedenej zápisnice takýto: 1. MVDr. T. G. – 134 hlasov; 2. G. B. – 133 hlasov; 3. G. D. – 132 hlasov; 4. Ing. B. B. – 130 hlasov; 5. G. L. – 130 hlasov; 6. Ing. A. V. – 128 hlasov; 7. J. D. – 110 hlasov; 8. T. B. – 108 hlasov; 9. H. V. – 106 hlasov.

6. Plénom ústavného súdu poverený sudca spravodajca vykonal na Obecnom úrade v Brzotíne 18. januára 2011 výsluchy svedkov navrhnutých sťažovateľmi, za prítomnosti ich právneho zástupcu v substitúcii a za prítomnosti menovaných zvolených poslancov.

Z výpovede svedka D. K. vyplýva, že pred ostatnými komunálnymi voľbami sa zdržiaval so svojou manželkou v R., teda nebol ani doma, a preto nevie nič o tom, či sa vo volebnej kampani rozdávalo víno, šatstvo alebo peniaze. Túto skutočnosť podpísal aj vo vyhlásení pred notárom 23. decembra 2010 na požiadanie K. F., pričom tohto svojho vyhlásenia sa pridržiava.

Svedkyňa K. P. vo svojej výpovedi uviedla, že bola hospitalizovaná, keď jej v stredu večer pred komunálnymi voľbami (dňa 24. novembra 2010, pozn.) okolo 22.00 h telefonovala suseda Ž. R. aj kamarátka E. Č., ktoré ju informovali, že K. F. spolu s Bc. V. P. roznášajú do domácností rómskych spoluobčanov víno a súpravu pohárov.

Zo svedeckej výpovede O. M. vyplýva, že jemu osobne počas volebnej kampane v súvislosti s komunálnymi voľbami nikto nič nedal, priamo tiež nevidel, že by niekomu boli dané nejaké veci alebo víno, počul však v dedine, že sa niekto chválil s tým, že dostal víno. Po komunálnych voľbách bol za ním K. F. a požiadal ho, aby podpísal, že mu pred voľbami nikto nič nedal, on sa však rozhodol takéto vyhlásenie nepodpísať.

Svedkyňa E. K. uviedla, že ona pred komunálnymi voľbami nevidela roznášať žiadne predmety voličom. Medzi Rómami sa však v obchode hovorilo, že K. F. a Bc. V. P. rozdávali pred voľbami na T. a R. ulici šatstvo a víno. O tom, že by voliči dostávali peniaze

od kandidátov na poslancov obecného zastupiteľstva, vedomosti nemá a presne sa nepamätá ani na to, kedy malo dôjsť k rozdávaniu uvedených vecí.

Z výpovede svedkyne J. P. vyplynulo, že pred komunálnymi voľbami prišiel k nej do domácnosti zať JUDr. F. B. – K. F., spolu s Bc. V. P., ktorí doniesli dve fľaše vína tzv. „čučo“ a tiež šatstvo. Doma boli jej piati dospelí synovia, ktorí povedali, že na čo im bude šatstvo, chceli viac vína. Potom dostali šesť fliaš, teda celý kartón uvedeného červeného vína a ešte aj šatstvo. Podľa svedkyne aj ďalší G. na R. ulici dostali víno a tiež P. K. a aj jej sestra bývajúca na R. ulici, a skoro každý kto tam býva. Svedkyňa si myslí, že uvedené veci sa mali rozdávať v stredu alebo v utorok pred voľbami, teda 24. alebo 23. novembra 2010.

Svedkyňa P. K. vo svojej svedeckej výpovedi uviedla, že to bolo v stredu pred voľbami, keď k nej prišli do domu Bc. V. P. a K. F., ktorí doniesli pivové poháre s nápisom „ZUBR“; bolo ich asi šesť, a dve fľaše červeného vína „čučo“ v plastových fľašiach a taktiež aj letáky s menami kandidátov na poslancov iba za stranu S. Ona sa pýtala K. F., kto je kto, lebo ako prist'ahovaná každého v B. nepozná. K. F. vysvetlil, že kto sú kandidáti na poslancov a kde bývajú. Potom Bc. V. P. pozval každého do „B.“, že tam bude volebný míting. Svedkyňa po odchode menovaných cez okno videla, že Bc. V. P. vyberal ešte z auta poháre a víno, ale nevie, či išli oproti alebo vedľa k susedom. Svedkyňa počula, že skoro každý dostal na R. ulici uvedené veci, každý sa tým totiž chválil. Bolo málo takých, čo dary nedostali. Na R. ulici bývajú poväčšine Rómovia, asi tri rodiny sú nerómovia. Svedkyňa inak program politickej strany na letáku vôbec nečítala, lebo už bola rozhodnutá voliť niekoho iného, a pozvanie na míting do „B.“ neprijala.

III.

7. Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb(...) do orgánov územnej samosprávy(...)

Podľa čl. 69 ods. 1 ústavy orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce.

Podľa čl. 69 ods. 3 ústavy starostu obce volia obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt, na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním na štvorročné obdobie. (...)

Z uvedených článkov ústavy vyplýva, že tak ako sú zdrojom štátnej moci občania (čl. 2 ods. 1 ústavy), zdrojom moci obecnej samosprávy sú obyvatelia obce. Obyvatelia obce ustanovujú túto obecnú samosprávnu moc prostredníctvom slobodných a demokratických volieb. Voľby sú teda prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi, resp. obyvateľmi obce. Tomuto zodpovedá i zákonná úprava volebného súdnicstva, pre ktoré platí „vyvrátiteľná domnienka“, podľa ktorej volebný výsledok zodpovedá vôli voličov. Predložiť dôkazy na vyvrátenie tejto domnienky je povinnosťou toho, kto volebné pochybenie namieta.

Podľa čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov, resp. obyvateľov obcí v danom štáte, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie.

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je zase uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (*mutatis mutandis* PL. ÚS 34/99). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (*mutatis mutandis* PL. ÚS 21/94).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy. Podľa tohto ustanovenia zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Toto ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádzajúca výraz predovšetkým vo voľbách je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (PL. ÚS 19/98).

Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, každé porušenie volebného zákona nevyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len tak závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

8. S ohľadom na uvedené zásady a kritériá ústavný súd v okolnostiach danej veci posúdil, či zistené skutočnosti jednotlivito alebo spoločne sú ústavne relevantným porušením príslušných ustanovení volebného zákona.

Podstatou predmetnej volebnej sťažnosti sú dva okruhy zásadných námietok:

a) Najzávažnejšie porušenie zákonnosti a ústavnosti volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce Brzotín vidia sťažovatelia „v tom, že v čase volebného moratória dňa 26. 11. 2010 vo večerných hodinách uvedená skupina zvolených poslancov priamo (napr. K. F. spoločne s Bc. V. P.), alebo nimi poverené osoby chodili opäť zväčša za rómskymi občanmi, ktorým rozdávali 5 až 10,- € s tým, aby za nich vo voľbách do obecného zastupiteľstva hlasovali. Zároveň s odovzdaním peňažnej hotovosti im odovzdávali lístky, na ktorých boli uvedené poradové čísla totožné s číslami uvedených poslancov kandidujúcich za stranu S.“.

b) V priebehu napádaných volieb „došlo zo strany vyššie uvedených zvolených poslancov obecného zastupiteľstva k činnosti smerujúcej k protizákonnému získaniu hlasov oprávnených voličov“, o čom podľa sťažovateľov svedčia tie skutočnosti, že „dňa 24. 11. 2010 t. j. v stredu menovaní zvolení poslanci kandidujúci za stranu S. donášali do domov predovšetkým rómskym občanom obce pálenku a víno presne nezistenej značky, v niektorých prípadoch spoločne so súpravou pohárov, aby ich motivovali hlasovať vo voľbách v prospech nich. Nasledujúce dva dni t. j. 25. a 26. 11. 2010 im roznášali aj šatstvo rôzneho druhu za rovnakým účelom.“.

9. Za zásah do základného práva slobodne voliť treba považovať najmä neprípustné ovplyvňovanie voličov, ku ktorému dochádza v čase volebného moratória.

Účelom volebného moratória je v zásade relatívne upokojenie vyhrotenej atmosféry pred voľbami a zabránenie šíreniu zvlášť takých náhlych informácií o kandidátoch, na ktoré už nemožno riadne reagovať v kampani. S tým súvisí aj zákaz šírenia týchto informácií v bezprostrednej blízkosti volebných miestností, kde už je volič bezprostredne pred samotnou voľbou a uvažuje na kandidátom, ktorého si vyberie.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) kampaň sa začína sedemnásť dní a končí sa štyridsaťosem hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.

Podľa § 30 ods. 11 volebného zákona v čase štyridsaťosem hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech, alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane konštatoval (napr. PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 6/06), že kupovanie hlasov voličov považuje za najzávažnejšie porušenie ustanoveného zákazu volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktoré zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy.

Vzhľadom na uvedené tvrdenia účastníkov konania bolo z pohľadu ústavného súdu potrebné predovšetkým preskúmať pravdivosť sťažnostného tvrdenia, podľa ktorého niektorí odporcovia rozdávali najmä rómskym voličom *„5 až 10,- € s tým, aby za nich vo voľbách do obecného zastupiteľstva hlasovali“*, po lehote uvedenej v ustanovení § 30 ods. 2 volebného zákona, a či skutočne *„zároveň s odovzdaním peňažnej hotovosti im odovzdávali lístky, na ktorých boli uvedené poradové čísla totožné s číslami uvedených poslancov“*. Dôkazné bremeno v tomto ohľade bolo na sťažovateľoch, keďže išlo o ich tvrdenie.

Predovšetkým treba konštatovať, že voľby konané 27. novembra 2010 pripadali na sobotu. Keďže žiaden z účastníkov konania netvrdil a nepreukazoval, že by vzhľadom na miestne potreby určila obec začiatok volieb na skoršiu hodinu, treba vychádzať z toho, že v zmysle § 26 ods. 1 volebného zákona voľby začali v sobotu 27. novembra 2010 ráno o 7.00 h. To znamená, že lehota 48 hodín pred začiatkom volieb v zmysle § 30 ods. 2 volebného zákona sa skončila vo štvrtok 25. novembra 2010 ráno o 7.00 h. V okolnostiach danej veci teda sťažovatelia museli dokázať, že k rozdávaniu *„5 až 10,- €“* došlo v čase od 7.00 h ráno vo štvrtok 25. novembra 2010.

Podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia dôkazné bremeno v tejto časti sťažnosti neunesli a svoje najzávažnejšie tvrdenie nepreukázali. Sťažovatelia označili v uvedenom smere deväť svedkov, a to G. K., D. K., K. P., O. M., E. K., J. D., M. V., a ďalej predstavili svedkyne J. P. a P. K. Z menovaných svedkov ústavný súd okrem dvoch svedkov každého vypočul, pričom ani jeden z nich ani len nepriamo nepotvrdil, že by „v čase volebného moratória“ alebo mimo tohto časového obdobia došlo ku kupovaniu hlasov za peňažnú hotovosť „5 až 10,- €“ a k odovzdávaniu lístkov, na ktorých by bolo uvedené, koho majú takto ovplyvnení voliči voliť. Svedkovia J. D. a M. V., ktorí sa na výsluch nedostavili, uvedenú skutočnosť vyvrátili svojimi písomnými vyhláseniami z 23. decembra 2010, ktoré boli overené notárom.

Vykonaným dokazovaním sa teda nepreukázalo tvrdenie sťažovateľov o porušení volebného moratória „*kupovaním hlasov*“ za peňažnú hotovosť.

10. Sťažovatelia tiež namietali, že aj vo volebnej kampani „*došlo zo strany vyššie uvedených zvolených poslancov obecného zastupiteľstva k činnosti smerujúcej k protizákonnému získavaniu hlasov oprávnených voličov*“. Konkrétne namietali, že „*dňa 24. 11. 2010 t. j. v stredu menovaní zvolení poslanci(...) donášali do domov predovšetkým rómskym občanom obce pálenku a víno presne nezistenej značky, v niektorých prípadoch spoločne so súpravou pohárov, aby ich motivovali hlasovať vo voľbách v prospech nich. Nasledujúce dva dni t. j. 25. a 26. 11. 2010 im roznášali aj šatstvo rôzneho druhu za rovnakým účelom.*“.

Podľa § 30 ods. 1 volebného zákona volebná kampaň (ďalej aj „kampaň“) je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania podľa odseku 4, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Podľa § 30 ods. 2 volebného zákona kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že z navrhnutých svedkov rozdávanie vína, súpravy pohárov a šatstva K. F. a Bc. V. P., ktorí boli v tom čase kandidátmi na poslanca obecného zastupiteľstva, priamo potvrdili dve svedkyne – P. K. a J. P. Svedkyňa P. K. sa vyjadrila tak, že k rozdávaniu uvedených naturálnych prezentov (vína, pohárov, šatstva) došlo „*v stredu pred voľbami*“, a to 24. novembra 2010, teda v čase mimo volebného moratória. Samotní sťažovatelia uvádzajú, že k rozdávaniu uvedených záležitostí došlo „*dňa 24. 11. 2010 t. j. v stredu*“ (pozri bod 1 tohto uznesenia). Ostatní sťažovateľmi navrhnutí svedkovia o uvedenej aktivite menovaných kandidátov nevedeli alebo o nej iba počuli, teda toto porušovanie volebnej kampane bolo preukázané konkrétne v dvoch, resp. troch prípadoch. Treba ešte dodať, že bolo tiež preukázané, že spolu s uvedenými naturálnymi prezentmi kandidáti na poslanca distribuovali do niekoľkých domácností aj svoj volebný program, pričom svoje návštevy využívali aj na oboznámenie kandidujúcich osôb s propagáciou svojho programu, teda vykonávali aj volebnú agitáciu.

Ústavný súd napokon, pokiaľ ide o námietky sťažovateľov, ktoré sa týkajú rozdávania vína, súpravy pohárov a šatstva na účely „*motivácie*“ voličov „*hlasovať vo voľbách v prospech*“ protikandidátov, poznamenáva, že vníma skutočnosť, že volebná kampaň býva často porušovaná, čo neprispieva ku korektnosti volebnej súťaže a zároveň to demotivuje poctivých kandidátov k rešpektovaniu zákonných volebných pravidiel. Zmyslom rozhodovania ústavného súdu o volebných sťažnostiach však nie je sankcionovanie kandidátov, ktorí porušili zákon alebo v prospech ktorých bol porušený zákon, ale posúdenie, či volebné vady mohli ovplyvniť výsledok volieb.

Podľa názoru ústavného súdu v danom prípade v dvoch, resp. troch prípadoch exaktne preukázané rozdávanie vína, súpravy pohárov a šatstva menovanými kandidátmi na poslanca obecného zastupiteľstva nemohlo rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť výsledok napadnutých volieb. Z dostupných poznatkov možno usúdiť, že v obci Brzotín mohlo dôjsť k porušeniu volebnej kampane. Uvedené konkrétne porušenie vedenia volebnej kampane

preukázané iba v niekoľkých prípadoch však nevytváralo taký tlak na voličov, ktorý by viedol k zahmleniu volebných výsledkov. Dôkazom toho je napokon aj výpoveď svedkyne P. K., ktorá uviedla, že uvedené veci a leták s programom síce prijala od kandidátov na poslanca obecného zastupiteľstva, avšak volebný program ani nečítala, pretože už bola rozhodnutá „*voliť niekoho iného*“.

Ústavný súd v súvislosti s volebnou kampanou pripomína, že pri posudzovaní volebných vád je potrebné nepodceňovať voliča. Len intenzívnejší tlak na voliča, spôsobilý ovplyvniť tvorbu jeho slobodnej vôle, je volebnou vadou, ktorej dôsledkom môže byť zrušenie výsledku volieb (PL. ÚS 118/07).

Rôznosť intenzity nezákonnej volebnej kampane sa už v spôsobe rozhodovania ústavného súdu prejavila. Vo veci sp. zn. PL. ÚS 5/03 a sp. zn. PL. ÚS 118/07 ústavný súd nepovažoval vady za také, ktoré by mohli ovplyvniť výsledok volieb. Naopak, nálezom sp. zn. PL. ÚS 6/06 ústavný súd zrušil výsledok volieb, pretože spôsob vedenia kampane počas volebného moratória presiahol únosnú mieru. Najmä vzhľadom na rozsah preukázaných porušení volebnej kampane, namietané vady v prerokovávanej veci nedosahujú ani intenzitu vád zistených vo veci sp. zn. PL. ÚS 5/03 alebo sp. zn. PL. ÚS 6/06 a mierne prevyšujú intenzitu vád zistených vo veci sp. zn. PL. ÚS 118/07.

Ústavný súd v závere konštatuje, že aj napriek tomu, že účastníci konania po ukončení výsluchov 17. januára 2011 na Obecnom úrade v Brzotíne boli vyzvaní, aby najneskôr do troch dní od uvedeného dátumu predložili ďalšie dôkazy, ktoré majú k dispozícii a ktoré mienia využiť v predmetnej veci, sťažovatelia už žiadne ďalšie dôkazy ústavnému súdu v uvedenej lehote nepredložili, resp. neoznačili.

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2011